

ינואר 24

עננים

יחידת הוראה לכיתות א'

בנושא

מפתח.ת היחידה

רייחן טישלר חיימוביץ, בית ספר "בן צבי" הרצליה

מידע כללי

מפתחת היחידה: רייחן טישלר חיימוביץ

תאריך פיתוח היחידה: 12.1.2024

תחום הדעת: כישורי חיים, מדעים, שפה

שכבת גיל: כיתה א'

זמן מוערך ללמידה: 5 שיעורים

הנושא הנלמד: עננים במקצועות השונים

מושגים מרכזיים: מחזור המים בטבע, ענן, משקעים, הוראות, מודעות פונולוגית

סביבת הלמידה: כיתה, חצר

שיקולי הדעת בבחירת הנושא

רציונל למורה ורצף הלמידה:

עניינה המרכזי של היחידה הוא עננים. היחידה כוללת לימוד, תרגול, חקר ופעולה בתחומי דעת שונים: שפה, מדעים וכישורי חיים בהתאמה למיומנויות האורייניות הנדרשות בכיתות א'. היחידה תציע תהליכי הוראה למידה על העננים כחלק מהסביבה בה אנו חיים וחקירתם באמצעות חקר מדעי, אזכורן בשפה ובספרות והתנסות מעשית שתתרגל פיתוח המיומנויות הגרפומטוריות העדינות.

מטרות כלליות:

התלמידים יבחנו, יתנסו וילמדו על נושא העננים ויתרגלו נושאים מרכזיים בתחום השפה כחלק מהלמידה: מודעות פונולוגית, זכר נקבה, חרוזים, כתיבה ועוד.

התלמידים ילמדו, יפתחו ויתרגלו מיומנויות אישיות ובינאישיות, אינטראקציות ושיתופי פעולה בעקבות נושא היחידה.

עקרונות each

כיצד באים לידי ביטוי עקרונות each ביחידת ההוראה?

● חינוך לערכים - education & values

באמצעות חקר, לימוד ותרגול היבטים שפתיים מרכזיים הנלמדים בכיתה א' דרך מוטיב העננים, מאפייניהן, התלמידים ילמדו על הפן המדעי הקשור לעננים ויבצעו ניסוי מדעי ואף התנסות חווייתית בכתיבה בקצף "עננים" (קצף גילוח).

● אקדמיה - academy - a

תחומי הדעת הבאים לידי ביטוי ביחידה באופן אינטגרטיבי:

● שפה:

- תרגול מודעות פונולוגית
- זכר נקבה
- כתיבה

● מדעים:

- צפייה בסרטון הסבר על היווצרות העננים, מחזור המים בטבע
- ניסוי המדגים היווצרות ענן
- סוגי עננים

● כישורי חיים:

- קריאת הספר "מכונת העננים של לונה" מאת ג'ני מייליכוב
- כתיבת מילים בקצף גילוח
- האזנה לשיר דרך סרטון ומטלת צפייה

● קהילה - c community

היחידה תקדם ערכים של שיתופיות ותעודד יצירת קשרים חבריים בדגש על חקר והתבוננות הסביבה בה אנו חיים, העננים שמעלינו והמשותף שבינינו. הלמידה תעודד את התלמידים לחקור את הנושא, ללמוד וליצור סביב הנושא. התרגולים בנושאים השפתיים יעשו בעבודה בקבוצות, שיתוף פעולה ויצירה משותפת.

● חדשנות ויזמות - h high tech

התלמידים יחקרו את נושא העננים בהיבט המדעי, יערכו ניסוי, יצפו בסרטון, ייצרו בצמר גפן דגם של שלושת סוגי העננים המרכזיים. כמו כן, יתרגלו את הנושאים המרכזיים בשפה לכיתה א' דרך האזנה לשיר וסיפור, משחק בתחנות שונות והתנסות בכתיבה בדף ובקצף גילוח- פיתוח המיומנויות הגרפומוטוריות העדינות.

משאבי למידה

קישורים לסרטונים:

- [ניסוי "עננים בבקבוק"](#)
- [ברינפופ- עננים](#)
- [דפי עבודה](#) בשפה ומשחק זיכרון
- [דפי כתיבה](#)
- קישור לשיר- "[ענן על מקל](#)"
- [מצגת](#) מחזור המים בטבע וסוגי עננים, תבנית [לתערוכת עננים](#)

חומרי עזר:

- דפים לבנים, צמר גפן
- דפים כחולים, גיר לבן
- לניסוי- בקבוק מים גדול, מים, שיפוד עץ, גפרורים
- קצף גילוח

תוצרי הלמידה:

1. דגם של ענן בבקבוק
2. כתיבה בקצף
3. תערוכת סוגי עננים לקישוט הכיתה
4. משחק זיכרון

תכנון שיעורים/מפגשי לימוד

שיעור 1: קריאת הספר "מכונת העננים של לונה", ציורי עננים

שיעור 2: ניסוי מדעי

שיעור 3: תערוכת עננים

שיעור 4: משחקים בשפה ויצירת משחק זיכרון

שיעור 5: כתיבת סיפור וכתיבה בקצף גילוח

תכנון מפגש לימוד 1

נושא: מכונת העננים של לונה					
משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: קידום הישג נדרש מספר 1 בתוכנית לחינוך לשוני "פיתוח האזנה ודיבור"	ענן	קישור לשיר- " ענן על מקל "	התלמידים: • יאזינו לשיר "ענן על מקל" • יכתבו לרשום אילו צורות של עננים הופיעו או הזכרו בשיר • ידונו ממה היה עשוי הענן של הילדה בשיר?	פתיחה
25 דקות	חינוך לערכים: דרך הספר נלמד על כח החברות, הדאגה והאכפתיות לאחר, שימוש בדמיון לפיתוח עולם פנימי	חברות הרפתקה דמיון חברות	גיבורת הספר לונה אוהבת עננים, מה שלא כל כך מפתיע לאור העובדה שסבתא שלה חוקרת עננים ואימא שלה מציירת עננים. יום אחד, מחליטה לונה לבנות מכונת שתייצר עננים חדשים. היא קובעת שלושה כללים לשלושת העננים הקטנטנים החדשים וקוראת להם "המדריך לענן המתחיל". לונה מלמדת את העננים לעוף, ושניים מהם חוזרים אליה, אבל הענן השלישי – נעלם. הספר עוסק בשאלה להיכן נעלם הענן השלישי? מדוע הוא לא שב ללונה ובמה הוא עוסק בזמן שלונה ממשיכה לחפש אותו?	התלמידים יקשיבו לספר "מכונת העננים של לונה".	תרגול, יישום והערכה
10 דקות			מומלץ אף לצאת לחצר, להתבונן על העננים ולצייר את הענן שאני רואה	התלמידים יציירו בגיר לבן על דף כחול עננים בצורות שונות: חיות, מאכלים, מבנה או כל העולה בדמיונם	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 2

נושא: ניסוי מדעי					
משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: נלמד להבחין בין ענן העשוי קרח ובין ענן העשוי מים, איזה ענן יוצר ערפל, ומהם ענני נוצה. הילדים ילמדו מה קורה לאדי המים באוויר כשנעשה קר, ומה הקשר בין עננים לחלקיקי עשן.		עידוד הסקרנות באמצעות שאלות מקדימות	התלמידים: • ידונו בשאלות: מה אתם יודעים על עננים? כיצד הם נוצרים, ממה הם עשויים? האם יש סוגים שונים של עננים? האם על העננים מורידים גשם? האם אפשר לטוס בתוך ענן? • יצפו בסרטון ברינפופ- עננים	פתיחה
30 דקות	אקדמיה ויזמות: התנסות מעשית ופעילה בניסוי להמחשת הנושא הנלמד	חורף עננים ערפל אדי מים	מומלץ להציג את הסרטון של הניסוי שנערך ולאחר מכן לקיים את הניסוי בכיתה. כך שבזמן הצפייה המורה תוכל להסביר מה קורה במהלך הניסוי ולאחר מכן להדגים את הניסוי בכיתה מתחילתו על סופו. העמקה: בסוף הקישור יש הסבר קצר על "זריעת עננים" להרחבת הידע ברמה גבוהה יותר	התלמידים יבצעו ניסוי מדעי: ענן בבקבוק שבו ייצרו ענן קטן בתוך בקבוק שאותו ניתן להעלים וליצור מחדש בכל רגע לפי רצוננו	תרגול, יישום והערכה
5 דקות				התלמידים יכתבו במחברת מדעים דבר חדש שלמדו בשיעור בנושא העננים באמצעות הניסוי והצפייה בסרטון.	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 3

נושא: תערוכת עננים					
משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: לימוד נושא מדעי	מחזור המים בטבע טיפה התאדות התעבות משקעים	המצגת מסבירה כיצד נוצרות טיפות מים, עננים וירידת משקעים. בשקף האחרון מוצגים שלושת סוגי העננים המרכזיים.	התלמידים: • ילמדו על "מחזור המים בטבע וסוגי עננים" – מצגת • יציירו במחברת מדעים תרשים על מחזור המים בטבע	פתיחה
25 דקות	קהילה: עבודה משותפת בזוגות או שלשות		תבנית ל תערוכת עננים	התלמידים: • יחולקו לזוגות או שלשות ועל גבי דף מודפס של שלושת סוגי העננים יצרו בעזרת צמר גפן דגם של הענן לפי סוגו. • יציגו ב"תערוכת עננים"	תרגול, יישום והערכה
10 דקות	קהילה: שיתוף תוצרי למידה			התלמידים ישתפו את תוצרי היצירה ויקימו תערוכת עננים	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 4

*מומלץ לשיעור כפול

נושא: משחקים בשפה ויצירת משחק זיכרון

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
5 דקות	אקדמיה: התחנות עוסקות בהיבט השפתי הנלמד בכיתה א'- חרוזים, זכר נקבה, מודעות פונולוגית וסידור משפטים.		מומלץ להקדיש למפגש זה שיעור כפול ניתן לניילן את דפי העבודה ולהפוך אותם לרב פעמיים.	התלמידים: - יתחלקו לארבע קבוצות ויכירו את תחנות העבודה המוצעות. - יקשיבו לכללים של עבודה בקבוצה, עמידה בזמנים, שמירה על חלקי המשחק. קישור- דפי עבודה בשפה ומשחק זיכרון	פתיחה
30-60 דקות	חינוך לערכים: עבודת צוות, לימוד באופן עצמאי תוך התנסות ומשחק בתחנות השונות.		משחק זיכרון: אפשר להציע לילדים ליצור משחק זיכרון לפי התאמת צבעים, מילה לציור, זכר נקבה ועוד	התלמידים יעברו בין כל התחנות בזמנים שתקבע המורה 1. סידור משפטים קצרים 2. הכנת משחק זיכרון 3. השלמת זכר נקבה 4. כתיבת חרוזים בעננים	תרגול, יישום והערכה
10 דקות				התלמידים ישחקו במשחק זיכרון שהכינו עם חברים וישתפו במליאה באיזו תחנה נהנו ביותר.	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 5

נושא: כתיבת סיפור וכתביה בקצף גילוח

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: קידום הישג 2 נדרש מספר מתוך התוכנית הלשונית: כתיבת טקסטים למטרות שונות ולנמענים שונים		טרם הפעילות: בשולחנות בהם עובדים בקצף מומלץ להרחיק ציוד אישי.	התלמידים יתחלקו לארבע קבוצות קישור- דפי כתיבה בלשון זכר ונקבה	פתיחה
30 דקות	חדשות ויזמות: כתיבה תוך התנסות תחושתית	פיתוח המיומנויות הגרפומטוריות העדינות	קצף גילוח יורד בקלות מהשולחן בעזרת נייר סופג	שתי קבוצות יעבדו על כתיבת המשך לסיפור "מכונת העננים של לונה" ויכתבו איזו מכונה הם היו בונים. שתי קבוצות אחרות יכתבו מילים כרצונם בציור בקצף גילוח שנשים על השולחן.	תרגול, יישום והערכה
5 דקות	קהילה: שיתוף התוצרים			התלמידים ישתפו את הסיפור שכתבו בפני חברי הכיתה.	רפלקציה וסיכום